

van' - Interview Tomoko Mukaiyama

5 april 2017

Ze bracht pianorecitals waarbij de vleugel en zijzelf gehuld waren in één oogverblindende mega-robe. Ze choreografeerde danstheater in ruimten die ze behing met goudfolie. Ze zette podia vol met videoschermen en tooide een concertzaal met vissen die in waterzakken rondspartelden.

Tomoko Mukaiyama: onder 's werelds meesterpianisten is zij een priesteres van de hogere beeldtheater. Ze maakt video's en installaties. Ze

This website uses cookies

We use cookies to personalize content and ads, to provide social media features and to analyze traffic on our website. We use this information to gain insight into the preferences of our visitors and use this knowledge to change our content. Select any cookies you agree with below. Click [here](#) to read more about our privacy statement.

Necessary Preferences Statistics Marketing [Show details](#) ▾

OK

karakteristieken van haar muzikantendom in het achterhoofd: ultieme precisie, razende vingervlugheid, een *toucher* van twinkelende subtiliteit, dynamisch maar doorschijnend. Vraag het aan Louis Andriessen, of aan de Russische componist Alexander Raskatov, de pianistiek van Tomoko Mukaiyama is beeldend, ook wanneer er geen beeld bij is.

‘Fysiek spel,’ zegt ze zelf kortweg, ‘daar houd ik van.’

Michael Gordons *The Unchanging Sea*, gecomponeerd in opdracht van het Seattle Symphony Orchestra en het Rotterdams Philharmonisch Orkest, is een stuk voor piano, orkest en film. De stelling *Tomoko = piano + beeld* lijkt hier volledig te kloppen. Alleen: het beeld bij *The Unchanging Sea* is niet door Mukaiyama gemaakt. Ze vertrouwt erop, zegt ze, dat het visuele aandeel bij de Europese première in de Doelen ‘wel ergens in iemands computer zal zitten’ en mag zich concentreren op de diepgang van een pianopartij die, verweven met orkestklank, bijna onhoorbaar begint en via een voortdurend

crescendo-decrescendo aanzwelt
naar tsunami-achtige proporties.

Found footage

Zo ging het ook bij de première in het filmfestival van Seattle vorig jaar. Voor de beeldbewerking tekende Bill Morrison, een Amerikaanse cineast die vaak met Gordon heeft samengewerkt. De film werd gemonteerd toen de muziek klaar was. Morrison is een specialist van de 'found footage'. Oud filmbeeld, liefst half vergaan. Vlekken, spatten, aanvretingen van de emulsie, in Bill Morrisons montages voegen ze poëzie toe. Morrison koestert afspraken met instellingen als de Library of Congress en het Nederlandse Eye Filmmuseum; ze geven hem een seintje wanneer er (tot hun verdriet) film in ontbinding wordt aangetroffen. Zijn aandeel in *The Unchanging Sea* is gebaseerd op een zwijgende film van D.W. Griffith uit 1910, deels gedraaid in de haven van Seattle. Impressies van een ontspannen zeereis op een passagiersstomer raken overwoekerd door dreiging, waarbij de beeldverminderingen en de steeds expansiever golvende muziek gevoelens uitlokken van menselijke vergankelijkheid tegenover een tijdloze macht van de natuur.

De grote golf

Michael Gordon was ooit medeoprichter van het New-Yorkse componistencollectief *Bang on a Can*, waarbinnen hij met zijn rauw-direct klinkende, maar ook gelaagde toontaal steeds een eigen stijl hanteerde. Voorafgaand aan de eerste uitvoering van *The Unchanging Sea* verklaarde Gordon dat hij een 'oceanachtige omgeving' wilde scheppen, 'de klank en het ritme van de golven' wilde omzetten naar muziek. 'Langzaam rollend, langzaam toenemend; aldoor in golven, aanzwellend en wegstervend.' Het leek een perfecte beschrijving van *La mer* van Claude Debussy, of andere water- en windmuziek van pakweg Liszt of Ravel, maar het is dan ook de zee zelf die, 'unchanging', zijn associaties afdwingt.

“Muziek die over de zee gaat, zal altijd over het ontzag gaan dat wij voor golven hebben,” zegt Mukaiyama.

Nocturne, heette de installatie die ze maakte in de nasleep van de rampzalige vloedgolf van 2011 bij Fukushima in haar geboorteland. De beroemde prent *De grote golf* van Hokusai veranderde daar in een levende nachtmerrie. Mukaiyama was in de omgeving op tournee, zag op straat een weggespoelde vleugel, begreep de ‘pijn van Japan’ en transponeerde die na een emotioneel verwerkingsproces in een opstelling van twee bemodderde vleugels, waarvan ze één bewerkte met rode lipstick als ‘metafoor van de hoop’. Haar volgende project wordt een compositie voor het eerbiedwaardige Noh-theater. Fenomeen van een traditie die in Japan al bestond toen de eerste Hollandse schepen nog naar de Oost moesten vertrekken.

Michael Gordon was ooit medeoprichter van het New-Yorkse componistencollectief *Bang on a Can*, waarbinnen hij met zijn rauw-direct klinkende, maar ook gelaagde toontaal steeds een eigen stijl hanteerde. Voorafgaand aan de eerste uitvoering van *The Unchanging Sea* verklaarde Gordon dat hij een ‘oceanachtige omgeving’ wilde scheppen, ‘de klank en het ritme van de golven’ wilde omzetten naar muziek. ‘Langzaam rollend, langzaam toenemend; aldoor in golven, aanzwellend en wegstervend.’ Het leek een perfecte beschrijving van *La mer* van Claude Debussy, of andere water- en windmuziek van pakweg Liszt of Ravel, maar het is dan ook de zee zelf die, ‘unchanging’, zijn associaties afdwingt.

‘Muziek die over de zee gaat, zal altijd over het ontzag gaan dat wij voor golven hebben,’ zegt Mukaiyama.

Nocturne, heette de installatie die ze maakte in de nasleep van de rampzalige vloedgolf van 2011 bij Fukushima in haar geboorteland. De beroemde prent *De grote golf* van Hokusai veranderde daar in een levende nachtmerrie. Mukaiyama was in de omgeving op tournee, zag op straat een weggespoelde vleugel, begreep de ‘pijn van Japan’ en transponeerde die na een emotioneel verwerkingsproces in een opstelling van twee bemodderde vleugels, waarvan ze één bewerkte met rode lipstick als ‘metafoor van de hoop’. Haar volgende project wordt een compositie voor het

eerbiedwaardige Noh-theater. Fenomeen van een traditie die in Japan al bestond toen de eerste Hollandse schepen nog naar de Oost moesten vertrekken.

Mukaiyama woont op een plek waar ooit VOC-schepen afreisden naar Deshima – nu een wooneiland in het havengebied van Amsterdam, waar ze thuis in de gang op z'n oer-Hollands een fiets heeft staan, en in haar werkruimte twee Japanse vleugels. Even vanzelfsprekend als haar optredens met het Concertgebouworkest en het Metropolitan Symphony Orchestra van Tokio was haar recente pianorecital in een Terschellingse duinpan, een Oerol-festivallocatie te midden van zand en zoute wind. Maar een regen van schoenen, zoals die op Mukaiyama neerdaalde tijdens een van haar audiovisuele recitalprojecten (*Musical Tapestry 5*), zal bij de storm van Michael Gordon uitblijven.

Wat vond de componist van haar vertolking in Seattle? 'Met Michael heb ik een speciale werkrelatie,' zegt Mukaiyama. 'Die houdt in dat we nooit over muziek praten. Je merkt het als hij blij is. Voor de rest gaat het over honden, of dingen als de Amerikaanse presidentsverkiezing.'

Delen

F T L

Klantenservice 010 -
2171707

[Contact](#) | [Nieuwsbrief](#) | [Pers](#) | [Vacatures](#)
| [ANBI](#) | [Privacy](#)